

محدودیت‌ها بر آزادی بیان از دیدگاه اسلام

تهیه کننده:

فیصل کریمی، استاد ژورنالیزم دانشگاه هرات

محدودیت‌ها بر آزادی بیان از دیدگاه اسلام

اگرچه اسلام با آزادی بیان و طرح اندیشه و گفتگو موافق است اما اجازه نمی‌دهد که از این ابزار مقدس (بیان) سوء استفاده بشود.

لذا سعی کرده است با ایجاد محدودیتهایی جلوی آزادی‌هایی که مخرب بوده و علاوه بر نداشتن هیچ‌گونه نتیجه معقول و مناسبی باعث تخریب اشخاص و ایجاد تشنج در جامعه اسلامی می‌شود را بگیرد.

مهم ترین این محدودیت ها

توهین به مقدسات

خداوند(ج) در قرآن کریم در آیه 108 سوره انعام می فرماید :
”و لا تسبوا الذین یدعون من دون الله فیسبوا الله عدواً بغير علم”

ترجمه:

مقدسات مردمی که غیر خدا را ستایش می کنند مورد بی حرمتی قرار ندهید زیرا آنها نیز همین کار را با خدای شما خواهند.

اهانت به دیگران

آزادی بیان در اسلام، محدود و مقید به اموری است که موجب خدشه دار شدن حیثیت دیگران می‌شود. این امور چون موجب عدم احترام به کرامت انسان‌ها می‌گردد، در حقوق اسلامی ممنوع اعلام شده است.

آیه 12 سوره حجرات می‌فرماید:

«و هرگز از حال درونی هم تجسس نکنید و غیبت یک‌دیگر را روا مدارید. آیا دوست می‌دارد یکی از شما گوشت برادر مرده خود را بخورد؟ البته از آن کراهت و نفرت دارید...»

قذف و افترا

قذف عبارت از آن است که به زن یا مرد عقیف و مسلمان نسبت زنا یا لواط داده شود و چنین امری، ممنوع و مستوجب مجازات و حد است.

درآیه 23 سوره نور آمده است: «البته کسانی که به زنان با ایمان و عقیفه و بی خبر از کار بد، تهمت بستند، محققاً در دنیا و آخرت ملعون و محروم از رحمت حق شدند و بر آنها عذاب بزرگی خواهد بود».

قذف مفهوم استعمال الفاظ بد در مقابل دیگران را می نماید و معمولاً تمام اشکال بد را در برمی گیرد.
از جانب دیگر قانون جزای افغانستان در ماده 436 قذف را چنین تعریف نموده است:

"قذف عبارت از نسبت دادن واقعه معینه به غیر توسط یکی از وسایل علنی، به نحویکه اگر راست می بود، شخصیکه تهمت به او نسبت داده شده به جزا محکوم می گردید یا به نزد مردم تحقیر می شد"

افترا

افترا به معنای آن است که شخصی به دیگری کارنادرست و جرمی را نسبت دهد. این امر نیز ممنوع و مستوجب مجازات و تعزیر است.

یا به عبارت دیگر افترا عبارت از نسبت دادن دروغ به یک شخص دیگر، از روی دشمنی متهم نمودن یک شخص دیگر به جنایت، یا گفتن حرف های من درآوردی در مورد شخص دیگر که حقیقت نداشته باشد.

ترویج فساد و فحشا

توجه به سلامت جامعه و افرادی که در آن زندگی می‌کنند، موجب شده است تا یکی از محدودیت‌های آزادی بیان، ترویج فساد و فحشا از طریق اظهار مطالب جنسی مستهجن و تحریک کننده باشد.

آیه 19 سوره نور می‌فرماید: «همانا کسانی که دوست دارند فحشا در میان مؤمنان شیوع پیدا کند، برای آنها در دنیا و آخرت عذاب دردناک است.»

اخلال در امنيت و ايجاد وحشت در بين مردم

اين نوع آزادي باعث تشويق به هرج و مرج، آشوب، ناامني و شورش مي گردد. البته اين مورد بسيار حساس بوده و مثل شمشير دو لبه مي باشد غفلت از هر طرف باعث به هدر رفتن خون افراد بي گناهي خواهد شد.

لذا قانونمند شدن مسائل امنيتي و مشخص و محدود شدن آن از لوازم امر مي باشد.

افشای امور نظامی حکومت اسلامی

قرآن کریم از پخش اطلاعات امنیتی مسلمانان صریحا نهی نموده و انتشار اسرار نظام اسلامی و مسلمانان را، گرچه به داعیه دلسوزانه باشد، به عنوان خیانت یاد کرده و مردم را از خیانت به خدا و رسول، که در اینجا یکی از مصادیق بارزش همان افشای اسرار اسلام می باشد، بر حذر داشته است:

ترجمه آیه:

ای مؤمنان به خداوند و پیامبرش خیانت نورزید.

افشای امور نظامی حکومت اسلامی

آزادی باید در چارچوب مصالح ملی و میهنی حرکت کند. هیچ نویسنده یا روزنامه‌نگاری حق ندارد اسرار نظامی کشور خود را فاش کند.

این کار خیانت بزرگی است.

همه کشورها در مجازات کردن کسی که این کار را انجام دهد، متفق القولند.

افترا به خدا و پیامبر

یکی دیگر از مستثنیات آزادی بیان افترا بستن به خدا و به پیامبران میباشد که در آیات متعددی از قرآن از آن نهی شده است .

ادامه...

از نظر اسلام مهمترین ضابطه این است که آزادی بیان هیچگاه نباید به حریم خصوصی افراد وارد شود. تحت عنوان آزادی رسانه‌ای ورود به این منطقه برای هیچ کس جایز نیست.

باید اسرار مردم را بیرون ریخت و آنان را رسوا کرد.
ضابطه دیگر به عامل اخلاق مربوط است. یعنی جایز نیست که آزادی بیان مرزهای اخلاقی جامعه را زیر پا بگذارد و جوانان و کودکان و زنان جامعه را دچار فساد و تباهی نماید.

محدودیت های آزادی بیان در آینه تصویر

شما چه فکر می کنید؟

